

si de *mašâgir*, i identificar-ho amb *Almexixer* del Rept. de Sogorb, on hi va haver la fàcil i quasi inevitable assimilació *š-ğ > š-š*.

Majorment versemblant perquè també en el Baix Maestrat degué haver-hi la transposició *š-ğ > ġ-š*, si bé aquí seguida de dissimilació *ğ-š > d-š* com en *ġ-šar > dišâr* «mansió»: que a dalt, i en l'article *Aleixar/Alijares*, hem deixat tan ben comprovada.

Recordem que *šağara* «arbor» és mot de l'àrab general (RMA 250.3, 388.1f.) i Dozy (*Suppl.* I, 730a), i *mašğar* 'planter' és el seu derivat normal, amb plural *mašâgir*: tant en singular com en plural els documenta Dozy (I, 730a7f.) en el *Qartas* i en l'àrab de Sicília, aquí en l'acc. «bosquet, bois».

¹ Com que Vilanova d'A. és prop del terme d'Alcalà de Xivert, és el mateix *El Medixer* (xxviii, 88.8) que també degué trobar en una font escrita, car a Alcalà és muda la -r final.

Almeiat, V. Almeida

ALMEIDA i variants, de l'àr. *mā'ida* 'taula', probablement en un sentit secundari, orogràfic, d'on semblen venir els NLL port. i lleon. *Almeida* (prov. Zamora), com el del cast. *meseta*, aranès *Taula de Parros* etc. *Almêida* pda. de Polop (xxxv, 190.25). Propagant-se la nasalitat: *L'Almeina* pda. de Mutxamel (xxxvi, 104.7); car així ho indica la situació d'aquesta i, ben clarament, la del Pla d'*Almaina*, de Cocentaina (xxxiv, 21.5); a Callosa «Serra *Almedia*» amb transposició de la *d*, potser provocada per influència de l'àr. *al-ma'din* 'la mina', car segons Salvà (*Call.* II, 98) és un paratge en què havien cercat or. També sembla venir, en alguna forma, d'aquell mot àrabic, el nom d'un sarraí d'Onda «Alí de *Almeyat*» a. 1276 (MtzFdo., *Doc. Val. ACA* I, 2047); cf. plurals forts aràbics com *ġiyâd* de *ġâiða*; els plurals més coneguts de *mā'ida* no hi coincideixen bé, però s'hi acosten *ma'idât* (Belot) i *mawâ'id*: potser una forma intermèdia.

Almela, Almetler, V. Ametlla

ALMENAR i ALMENARA

De l'àr. *mānâr* i *mānâra* 'talaia on s'encenen fogueres de senyal' derivats de l'àr. *nâr* 'foc, foguera'.

1) *Almenar*, poble important de la Noguera.

PRON. MOD. *almenâ* Algerri, Torrelameu (1920). ⁴⁵ Oït en aquests pobles, a Alguaire, i a Almenar mateix (1956).

DOC. ANT. *Almenar* (cit. junt amb *La Vansa*) 1093 (Arx. Sols.). «Ermengaudus, consul Urgellitanus --- castro *Almenar* --- inter Pinnana et Infesta --- flumen Nogerola infra te. castri *Almenar* ---» 1094 (Arx. Solsona). *Almenar* 1151 (Kehr, *Papsturk.* 329). «Scta Maria de *Almenar*» 1164 (BABL VII, 113); *Almenar* 1164, 1170, 1180 (BABL XII, 1113; BABL II, 267; Kehr, 504); *Almenara* 1172 (Kehr, 450); *Almenara* ⁵⁵ S. XIII (Pleyan, *Lérida*, 58); *Almenarii* 1210 (BABL III, 509); *Almenar*, Cròn. de Jaume I, p. 414; *Almenar* 1260 (CCandi, *Mi. Hi. Cat.* II, 511); «hominibus de *Almenar*» 1261 (Soldevila, *Pere II*, III, 446); *Almenari* 1265 (Valls Tab., *Aran*, 7); *Almanar* 1359 (Co-

DoACA XII, 19). La carta de població li fou donada a. 1147 (GGC 251).

2) ALMENARA te. Agramunt.

DOC. ANT. «Serra que descendit de *Almenara*» 1076 (CCandi, *Mi. Hi. Cat.* II, 100); *Almenara* 1080 i 1087 (cit. junt amb *Fuliola*, Arx. Sols.); id. junt amb Butsènit (MiretS, *TemplH*, 41). «Si. Bg. de *Almanara*», subscriu doc. d'Agramunt, 1181 (*Cart. Tavèrnoles*, 170); *Almenara* 1185, 1260 (MiretS, *TemplH*, 49; CCandi, *Mi. Hi. Cast.* II, 513); *Almenare*, Cròn. de Jaume I, p. 75; «Castell d'*Almenara*» 1359 (*CoDoACA* XII, 26).

3) ALMENARA l'important poble i coll entre la Plana i Morvedre.

PRON. MOD. *Almenâra* allí i pobles de l'entorn (1961).

DOC. ANT. *Almanar*, doc. del Cid Camp., 1098 (MzPi., RFE v, 8, 12); *Almenar* P. del Cid, v. 1092; *Almenara* Cròn. de Jaume I, 233 etc., i també en el ²⁰ *Rept.*; *Almenara* 1178, 1224, 1225, 1241, 1242, 1244, 1258 (BSCC xvi, 386; Huici I, 75, 94, 266, 340, 349, 387; II, 222); *Almanara* 1251 (Huici II, 41); «una alq. de *Almenara* dita Medianat [cf. *Almeyat*, supra, s. v. *Almeida*] ---» 1258 (MtzFdo., *Doc. Val. ACA*, reg. fº 62, fº 191). *Biblgr. LzVargas* c. 1774, I, 196.

Prescindirem d'altres nombrosos homònims (4, com un de Juncosa Garr., un de Riola etc.) per citar només (com a fita extrema d'arabisme) el de més al NE. 5) pron. «allò és *şumanâræ*», masia que m'anomenen en terme de Santa ColQ., pujant des de Tous, prop de Fiol: *Almanara* en doc. de 1078 que sembla orig. i sembla referir-se a aquest, si bé en còpies coetànies hi veig *Almenara* (Arx. Sols.).

6) *Almenar* en un passatge del *Rept.* relatiu a Quart de Poblet (avui Corral d'*Almenar* xxx, 123.4).

Advertim bé que cal distingir-ne un altre arabisme, homònim de significat i etimologia ben diferents; el que va a continuació.

⁴⁰ ALMENAR, com a nom d'un tros de canal o de distribuïdors de sèquies, és un arabisme merament homònim, provinent d'*al-mānâr* 'llit d'un riu' (deriv. de *nâbr* 'riu'); d'on *Almenara* II (*DECat* J, 214a41ss.). Allí situo un *toll de l'Armenâ* prop de Carcaixent (xxxI, 111.25), i l'*almenâ* paratge de sèquia en te. de Castelló d. l. Rib. (xxxI, 122.21); com que en aquests és xocant en val. la pèrdua d'una -r, potser es tracta del plural del mateix mot àr., *mānâbir*, que prengué la -s del pl. cat.: d'on *almenâes*, i secundàriament sing. ⁵⁰ *almena(da)*. Car, final àtona, hi ha -r emmudida, també en val. (allí prop sento *çúke* per *Xúquer*).

ALMENARILLA, avui alterat com *Aumeradilla* i *Moradilla*. Segons l'informà Pleyan de Porta, fou primer *Almenarilla* el nom del despoblat suburbà de Lleida que Reig Vilardell coneixia per *Aumeradilla* prop dels Alamús, a l'E. de la ciutat (*Col. d. Monogr. de Cat.*, s. v. *Alamús*), edifici o quadra entre els te. de Lleida, Alamús, Bell-lloc i Alcoletge. Jo l'he anotat com un casalot o torreta dalt d'un tossal, en aquell